

Evaluace publikačních aktivit na 1. LF UK v kontextu aktuálního hodnocení vědy dle kritérií Registru informací o výsledcích. Předpoklady, podmínky, výsledky.

Evaluation of Publication Activities at the First Medical Faculty in the Context of Actual Scientific Work Evaluation in accordance with the Register of Scientific Informations. Results, Expectations, Specifications.

PhDr. Hana Skálová

1. lékařská fakulta UK v Praze
hana.skalova@lf1.cuni.cz

Bc. Jana Patočková

1. lékařská fakulta UK v Praze

RNDr. Marek Vecka, Ph.D.

1. lékařská fakulta UK v Praze

Prof. MUDr. Aleš Žák, DrSc.

1. lékařská fakulta UK v Praze
azak@vfn.cz

INFORUM 2009: 15. konference o profesionálních informačních zdrojích

Praha, 27. – 29. 5. 2009

Abstrakt:

Evidence publikačních aktivit má na 1. lékařské fakultě UK (1. LF UK) velkou tradici. 1. LF UK začala jako jedna z prvních fakult publikační výstupy nejen sbírat, ale i hodnotit dle interně stanovených kritérií. Interní evaluační systém prošel velmi intenzívním vývojem, jeho výsledky jsou pravidelně prezentovány i jako součást výroční zprávy fakulty.

Systém hodnocení vědy a výzkumu v ČR čeká zásadní změna financování. Rada pro výzkum a vývoj vytvořila systém, podle kterého budou instituce dostávat finanční prostředky dle svého vědeckého výkonu. Na tuto situaci je třeba dostatečně včas nastavit interní parametry. Příspěvek seznámí s aktuální situací na 1. LF UK a dalším předpokládaným vývojem.

The evidence of publication activities of authors of the First Faculty of Medicine have a long tradition. First Faculty of Medicine was one of the first who didn't just archive, but together evaluated in accordance with internal criteria. Development of the internal evaluated system was very intensive, its results are presented as a part of annual report of the faculty.

The financial evaluation of science and research in the Czech Republic is awaiting changes. Council for research and development has built new system of financial valuation of scientific outputs. That's why we need to adjust the internal parameters of information and bibliographical systems as soon as possible. The report presents current situation at the First Faculty of Medicine and presumed development.

Evidence publikačních aktivit na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze (1. LF UK) má velkou tradici. V roce 1967 byla publikována první bibliografie (v anglickém jazyce) pražské lékařské fakulty Univerzity Karlovy po 2. světové válce (Choc, F.: Bibliography of Scientific Publications by the Staff on The Charles University Medical Faculty in Prague in 1966. In: Acta Universitatis Carolinae Medica. Vol. 13, No. 2, Pag. 97-171, 1967).

Byl to ojedinělý začátek evidence vědeckých publikací pracovníků 1. LF UK (tehdy Fakulty všeobecného lékařství UK) a na dlouhá léta i poslední. Až příkazem děkana č. 9/93 – Zřízení fakultní bibliografie - byla zahájena nová etapa v evidenci publikační činnosti na 1. LF UK. Přílohou byla Směrnice o vytváření a využívání bibliografie 1. LF UK, signovaná PhDr. Františkem Chocem, ředitelem Ústavu vědeckých informací (ÚVI) z 21. 12. 1993, která přinesla podrobné metodické pokyny pro zpracovatele.

Bibliografie 1. LF UK vznikala ve svých začátcích na základě pramenů dodaných autory a jejich fakultními pracovišti. Podklady byly porovnány s údaji v Bibliographia Medica Českoslovaca (BMČ). Od počátku si fakulta i Všeobecná fakultní nemocnice v Praze (VFN) kladla několik cílů:

- veřejnosti – laické i odborné - předložit zprávu o efektu prostředků vynaložených na zpracování vědecké činnosti
- odborné veřejnosti poskytnout přehled o zaměření a výsledcích vědecké práce
- akademickou veřejnost informovat o činnosti jednotlivých ústavů a klinik s cílem podpořit rozvoj vědeckých programů
- studentům poskytnout konkrétní představu o vědecké aktivitě školy, kterou studují
- přispět k motivaci tvůrčí činnosti, která publikaci výsledků a jejich evidenci předchází.

Bibliografie je dokladem o vědeckém a intelektuálním potenciálu fakulty a prezentace dosažených výsledků a je každoročně součástí výroční zprávy fakulty. Opravňuje fakultu ucházet se o další podporu vědecké práce a je potvrzením příslušnosti k vědeckým a vzdělávacím institucím. To platí dnes ještě v daleko větší míře než v době formulace těchto premis.

Výroční bibliografie registrují publikace autorů z 1. LF UK uveřejněné v daném roce. V letech 1993-1998 vydávány 1x ročně ve formě samostatných publikací, od roku 2000 je bibliografie plně k dispozici v elektronické formě.

Ročenka se tehdy neomezila jen na prostý přehled shromážděných dat. Jejím zásadním přínosem byla analýza, která prezentovala mimořádně cenné statistické, bibliometrické a scientometrické údaje. Tento aspekt byl v bibliografické činnosti u nás ojedinělý a vyžadoval nejen významnou odbornou erudici, velké pracovní nasazení a vytrvalost, ale především velkou osobní odvalu při zavádění tak nepopulární činnosti.

Sběr publikačních aktivit je činnost náročná nejen odborně, ale především komunikačně. Kategorie shromažďovaných dokumentů, jejich váhy, analýzy, algoritmus evaluace a její kritéria atd. postupně připravil a celý systém hodnocení konstituoval doc. MUDr. Milan Špála, CSc., emeritní vedoucí Bibliograficko-informačního oddělení ÚVI 1. LF UK a VFN. Podařilo se mu vytvořit komplexní a promyšlený bibliografický systém, jehož základ je dodnes používán, i když se během let typy shromažďovaných dokumentů, jejich bodové hodnoty a algoritmus evaluačních výpočtů vyvíjely. Koncepce hodnocení byla vypracována s takovou erudicí, že se stala základem zpracování na celé Univerzitě Karlově v Praze.

Základní úseky bibliografického procesu na 1. LF UK

1. Sběr bibliografických dat a doplnění impact factoru (IF)
2. Sumarizace citačních ohlasů pracovníků 1. LF UK
3. Hirschův index (h-index)
4. Evaluační výpočty na základě algoritmu odsouhlasené vědeckou radou 1. LF UK
5. Prezentace dat ve Výroční zprávě 1. LF UK
6. Hodnocení vědy dle kritérií Registru informací o výsledcích

1. Sběr bibliografických dat a doplnění impact factoru

Sběrem a zpracováním dat o publikačních aktivitách byl od počátku pověřen ÚVI 1. LF UK a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze (VFN). Sběr dat se vyvíjel dle technických možností své doby. Pravidelně byla vydávána bibliografická ročenka 1. LF UK. Kompletní data v elektronické podobě jsou k dispozici až od roku 2000, kdy byl spuštěn sběr dat prostřednictvím elektronických formulářů. Základní verze formulářů, používaná na UK, byla modifikována pro konkrétní potřeby a požadavky 1. LF UK. V současné době je ke sběru nově využíván software, který umožňuje uživatelům po přihlášení ukládat záznamy pohodlnějším způsobem. Uživatelé se mohou k záznamům kdykoli vracet a podle potřeby je upravovat nebo doplňovat. Při vyplňování formulářů jsou k dispozici přednastavené seznamy „domácích autorů“, časopisů nebo kódů výzkumných záměrů a grantů, které práci se záznamy velmi ulehčují. Používané seznamy autorů představovaly jeden z největších problémů při zavádění softwaru z důvodu ochrany osobních údajů.

Naprostá většina autorů má pracovní úvazky u obou institucí. Výsledkem je tedy množina záznamů využitelná pro obě instituce současně. Jde o statistické přehledy a hlášení záznamů do registrů nadřízených orgánů (Univerzita Karlova v Praze, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Registr informací o výsledcích (RIV) atd.).

IF je doplňován do systému 1x ročně ve formě tabulky impaktovaných časopisů, ve kterých publikovali autoři z 1. LF UK, k záznamu je poté přidáván vždy automaticky. Je využíván klasický IF - data za 2 roky. Pětiletý IF, který má větší, přesnější vypovídací hodnotu, se objevil nově. Je otázkou času, který z IF převáží.

2. Citační ohlasy

Sumarizace citačních ohlasů probíhá 1x ročně, zatím výhradně z databáze Web of Science (WoS). Vědecká komunita byla proškolená a každý publikující si vypracuje své citační ohlasy sám. ÚVI poskytuje stálou konzultační a školící službu. Pro evaluaci výsledků roku 2007 byly poprvé použity pouze citační ohlasy publikací, které byly připsány explicitně naší fakultě. Všechny uplatňované záznamy byly zkontrolovány v ÚVI – 12 085 nahlášených citačních ohlasů od cca 900 publikujících autorů. Nekompromisně byly vyřazeny záznamy, které nesplňovaly vyhlášená kritéria, tj. nejen autocitace, ale především dedikace pracovišti 1. LF UK v Praze. Nově přijatým Opatřením děkana 1. LF UK č. 10/2009 je již závazně řešeno uvádění adresy pracoviště.

Rada pro výzkum a vývoj (RVaV) rozhodla v roce 2008 o uznání citačních ohlasů z databáze Scopus a ERIH. Citační ohlasy z těchto databází však nejsou zatím součástí evaluace na 1. LF

UK. Otázkou diskuze vědecké komunity bude především poměr hodnoty citačního ohlasu ve WoS : Scopus atd. Bude 1: 1 ?

3. Hirschův index

Hirschův index (h-index) jako evaluační faktor je na 1. LF UK rutinně využíván od roku 2007. H-index si jednotliví autoři zjišťují samostatně a hodnotu uvádějí ve formuláři pro citační ohlasy, neboť probíhala školení a na webu ÚVI jsou stále aktuální výukové materiály.

4. Evaluační výstupy

Po dokončení sběru bibliografických dat se každému záznamu přiřazuje bodová hodnota podle klíče odsouhlaseného Vědeckou radou 1. LF UK. V současné době vypadá kategorizace dat takto:

Druh dokumentu	BODY	Počet za rok 2007 (1. LF UK)
původní článek ve vědeckém / odborném časopise s IF	7	457
původní článek ve vědeckém, odborném časopise bez IF (indexován/neindexován)	2 / 1,5	233/267
přehledový článek ve vědeckém odborném časopise s IF	10	38
přehledový článek ve vědeckém, odborném časopise bez IF (indexován/neindexován)	3/2	112/248
překlad článku ve vědeckém / odborném časopise, kapitoly z monografie do češtiny / z češtiny do cizího jazyka	0,25 / 0,5	31
kazuistika (v časopise s IF/indexovaném/neindexovaném)	3,5 / 1 / 0,75	9/19/25
původní článek v novinách, populárně-vědeckém / popularizačním časopise	0,2	85
ostatní druhy článků ve vědeckém / odborném časopise	0,2	163
abstrakt konferenčního příspěvku ve vědeckém / odborném časopise s IF	0,3	483
biografický článek (životní jubileum, nekrolog) ve vědeckém / odborném časopise	0,2	46
zprávy z kongresů a odborných společností ve vědeckém / odborném časopise	0,2	38
letter to the editors ve vědeckém / odborném časopise s IF	2	7
letter to the editors ve vědeckém / odborném časopise bez IF	0,5	1
stať ve sborníku (konferenčním, nekonferenčním), heslo ve Pharmindexu, Repetitoriu, Doporučené postupy česky / slovensky	1	103
stať ve sborníku (konferenčním, nekonferenčním) ne česky / slovensky	2	43
kapitoly v monografiích česky / slovensky *) **)	0,5	277
kapitoly v monografiích ne česky / slovensky *) **)	1	19
monografie česky / slovensky *) **)	0,5	54
monografie ne česky / slovensky *) **)	1	1
učební texty / encyklopedie, manuál, příručka, slovník, kniha osvětově-popularizační česky nebo slovensky *)	0,5 / 0,2	148+47
učební texty / encyklopedie, manuál, příručka, slovník, kniha osvětově-popularizační ne česky / slovensky *)	1 / 0,4	0+5
patenty a vynálezy	10	1
habilitační a dizertační práce, MBA	2	21
vědecko-pedagogická prezentace audio, CD, film, video, DVD, 3D, multimedia, datový soubor, SW, expert.systém, www-dokument	2	72

ostatní druhy abstrakt, varia (vše mimo kategorie <i>abstrakt konf. příspěvku ve vědeckém/odborném časopise s IF</i>)	0,15 - 0,3	1466
celkem		4520

1. Hodnocení kapitol, monografií, učebních textů, encyklopedií, příruček a překladů je komplikované; snahou bylo stratifikovat jejich hodnocení podle stránkového rozsahu (krok 5 normostran) s tím, že pouhé pořadatelsví nebo hlavní autorství monografie se hodnotí jako 20 % hodnoty celé publikace, další autoři obdrží 80 % bodové hodnoty příspěvku.
2. Ve všech kategoriích je podíl autorů paritní, tzn. nezáleží na pořadí autorů a každý autor obdrží stejný podíl z bodového hodnocení daného bibliografického vstupu.
3. Jako kritérium indexace je určena přítomnost vstupu v databázích Medline nebo SCOPUS (ERIH).
4. Bodová hodnocení se dají sčítat pro jednotlivé autory, ústavy / kliniky
5. V dalších krocích hodnocení publikační aktivity autorů pracujících v 1. LF UK se zohledňují i jejich citační ohlasy, body vypočítané podle RIV a body za publikace v časopisech s IF.

5. Prezentace dat ve Výroční zprávě 1. LF UK

Statisticky zpracovaná bibliografická data jsou prezentována ve formě přehledů, tabulek a grafů a poskytují přehled o dosažených výsledcích dle kategorií:

- bibliometrické – kvantifikace dle typů dokumentů
- scientometrické – hodnoty IF a SCI
- h-index
- komplexní hodnota, tj. sumarizace všech uvedených kategorií

a to vždy jak pro jednotlivce, tak i pracoviště (ústav / kliniku)
(ukázka VZ 2008 – prezentace .ppt)

Data jsou sumarizována od roku 1991 a poskytují vývoj jak kvantitativní, tak především kvalitativní (ukázka trendu IF 2000-2007). Za rok 2006 a 2007 je již k dispozici i dvouletý trend vývoje h-indexu.

6. Hodnocení vědy dle kritérií Registru informací o výsledcích

Předpokládaná změna institucionálního financování výzkumu a vývoje od roku 2012 si vyžaduje přípravu jak celého informačního systému tak i všech zainteresovaných složek 1. LF UK :

- nalézt slabá místa systému s dostatečným předstihem a pracovat na jejich úpravě (např. úprava shromažďovaných parametrů, doplnění resp. rozšíření číselných kódů grantů a výzkumných záměrů)
- nastavit vnitřní informační systém tak, aby již dnes s předstihem mohl poskytnout informace o výkonu fakulty dle předpokládaných kritérií a soustředit se na jejich naplnění
- poskytnout zadavatelům dat algoritmy a příslušné informace potřebné k doladění systému.

Veškeré práce spojené s prací na optimalizaci systému si vyžadují silnou podporu vedení fakulty a zároveň prostor pro konstruktivní diskuzi. V této oblasti je nezbytné využít synergický efekt na maximum ku prospěchu celé fakulty a její budoucí prosperitě.

Psychologické aspekty bibliografické a evaluační činnosti

I přes uvedená pozitiva a prezentované výsledky stále přetrvávají problémy, kdy ne všichni plně akceptují povinnost řádného hlášení. Je však třeba stále zdůrazňovat synergický efekt. Rozsáhlost a složitost údajů, vyžadovaných RIV, zatím neumožňuje efektivně a plně využívat stahování záznamů z databází. Pravděpodobně je to možné v institucích, kdy se jedná např. o 200-300 záznamů a ne průměrně 4.000 jako na 1. LF UK.

Samostatnou kapitolou je komunikace s RVaV, resp. s RIV. Zcela chybí jakákoliv zpětná vazba v komunikaci RvaV, resp. mezi Informačním systémem vědy a výzkumu a dodavateli dat. Zadavatelé dat v praxi nemohou získat odpovědi na žádnou ze svých otázek. Jde především o vyžadování redundantních nebo obtížně zjistitelných informací, které je občas nutno zjišťovat retrospektivně a velmi problematicky

Otázky pro budoucnost:

- Jaký impact faktor se bude používat – klasický (za období 2 let) nebo pětiletý?
- Najde si své místo Eigenfactor, další bibliometrický parametr, který se objevil a podaří se mu uplatnit se podobně rychle, jako tomu bylo u Hirschova indexu?
- Jaký bude poměr hodnoty citačních ohlasů z rozdílných polytematických databází? Např. Web of Science : Scopus? 1 : 1? Byl by tento
- Z jakých finančních zdrojů budou financovány evaluační informační zdroje, vyžadované RVaV (např. Scopus, ERIH)?
- Jak se bude vyvíjet metodika hodnocení RIV?
- Snaha Informačního systému vědy a výzkumu o sjednocení a zprůhlednění financování a hodnocení je v pořádku. Proces má ale také problematické fazety. Zásadním problémem je absence zpětné vazby k zadavatelům dat. Bude vůbec někdy brán zřetel na dodavatele dat, a to alespoň v případech zcela zjevných chyb? Vždyť jde o oboustrannou snahu budovat funkční systém.

<http://uvi.lf1.cuni.cz>

<http://apps.isiknowledge.com/>

<http://www.eigenfactor.org/>

Výroční zpráva 1. LF UK v Praze 1993 – 2008.